

Monumentnummer*: 495304

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 15 januari 1996
Kadaster deel/nr 82873/70

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Amsterdam Amsterdam Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Amsterdam Palmen- en Varenkas

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Amsterdam	O			4361
Amsterdam	O			4362

*Omschrijving***

Inleiding

In 1912 tot stand gekomen PALMEN- EN VARENKAS, in opdracht van Publieke Werken en vermoedelijk naar ontwerp van J.M. van der Mey, gelegen in de zuidelijke hoek van de Hortus Botanicus, grenzend aan de Plantage Parklaan en de Hortusvijver in de Plantagebuurt. NB. De palmenkas, die gelijktijdig met het botanisch laboratorium werd gebouwd naar aanwijzing van prof. dr. Hugo de Vries, huisvest een bijzondere collectie palmen en cycaspalmen met vertegenwoordigers van ongeveer 100 verschillende taxa.

Omschrijving

In ijzer, donkerbruine baksteen en glas opgetrokken L-vormig kasgebouw bestaande uit een centrale hal op cirkelvormige plattegrond gedekt door een in ijzer en glas uitgevoerd tentdak met ronde lantaarn onder tentdak met windvaan, met noordwestelijke langshal van vier traveeën, te zamen met de centraalhal oorspronkelijke bestemd als palmenkas, en noordoostelijke langshal van drie traveeën, oorspronkelijke bestemd als varenkas. Beide langshallen hebben een in ijzer en glas uitgevoerd schilddak. De gevels van de centrale hal en de langshevels van de beide vleugels worden geleed door grote raampartijen, in oorsprong per travee negen ruiten breed en acht ruiten hoog, naderhand gewijzigd in een 36-ruits verdeling met raamlatten en kozijnen van beton. De ramen worden aan de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bovenzijde afgesloten met een decoratief gemetselde segmentboog en gescheiden door muurdammen met gedecoreerde pilasters, aan de bovenzijde in baksteenvormen uitgediept en met holprofielen, aan de onderzijde met fors bolprofiel en strak gevormde muurankers. Aan de bovenzijde van het muurwerk een bakstenen lijst met holprofiel, waarboven een witgeschilde houten kroonlijst. Gelaagde geelbruin geglazuurde onderdorpels. In de kopgevels twee smalle hoge ramen, elk drie ruiten breed en zes hoog, met segmentboog. Aan de rechterzijde van deze vensters bevindt zich in de varenkas een houten deur met glazen onderverdeling, aan de linkerzijde tegen de kopgevel geplaatst een rechthoekige roodbruine bakstenen schoorsteen. In het verlengde van de varenkas een rechthoekige aanbouw van een bouwlaag waarin de verwarmingsinstallatie. In de kopgevel van de palmenkas zijn de vensters verder uit elkaar geplaatst. Aan de buitenzijde zijn de oorspronkelijke grote rolgordijnen als zonwering nog aanwezig. Tegen de daken zijn verrijdbare ladders bevestigd. De hoofdentree - thans op trapeziumvormige plattegrond onder een glazen afdak, in oorsprong kleiner van opzet - is tegen de centrale hal geplaatst en bestaat uit een drietal aan de buitenzijde donkergroen geschilderde houten deuren met vierruitsvenster, aan de schuine zijden een vierruitsvenster op een lage bakstenen muur.

De ijzeren draagconstructie in het inwendige van de centraalhal bestaat uit twaalf radiaal gerichte, geklonken raamwerkkniespanen op bakstenen basementen, in het midden verbonden door een drukring waarop de ronde lantaarn, onderverdeeld door zesruitsvensters, is geplaatst. De draagconstructie van de langshallen in de varenkas is met drie en in de palmenkas met vier ijzeren raamwerkspanen uitgevoerd. De middelste spanen tegen de korte gevels rusten op betonnen consoles met een uitgespaarde driepas. Het muurwerk in gele verblendsteen op een donkerbruine bakstenen plint is grotendeels bewaard gebleven. De varenkas is van de centraalhal van de palmenkas gescheiden door een in ijzer en glas uitgevoerde tussenwand. In de centraalhal bevindt zich, aan de zijde van de Plantage Parklaan, een ijzeren spiltrap met galerij met balustrade van knopspijlen rustend op twee met cirkelvormen opengewerkte consoles. Boven de vensters de oorspronkelijke buisvormige verwarmingsradiatoren, in de palmenkas tevens verwarmingselementen op de grond.

Waardering

Vroeg 20-ste eeuwse palmen- en varenkas met bijbehorende onderdelen van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde. Van belang als onderdeel van de Hortus Botanicus en met name wegens de betekenis voor de botanische wetenschap, gestimuleerd door het werk van prof. dr. Hugo de Vries. Tevens van bouwhistorisch belang wegens de zeldzame ijzeren draagconstructie in de centraalbouw, alsook van situationele waarde vanwege de markante ligging.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument